Rausa nr. 100

Erfgoedtijdschrift voor Borchtlombeek, O.L.V.-Lombeek, Pamel en Strijtem
Verschijnt 6 maal per jaar. Dertiende jaargang nr. 6, december 2025

Erfgoedtijdschrift voor Borchtlombeek, O.L.V.-Lombeek, Pamel en Strijtem

Secretariaat en verantwoordelijke uitgever:
Erfgoed Rausa, Strijtemplein 15, 1760 Roosdaal
www.rausa.be

Werkten mee aan dit nummer: Bart Caulier, Willy De Smedt, Günther De Mel, Patrick Covens, Marc Muylaert, Yves Van Schepdael, Jan De Mont, Leo Van Vreckem, Jan De Leeuw, Chrisje Serlippens, Marleen Van den Houte

Eindredactie:
Kristien Hemeryckx en Walter Evenepoel

Iedere auteur is verantwoordelijk voor haar/zijn bijdragen.

Je kan je gratis abonneren op de digitale versie van ***Rausa*** door een eenvoudig bericht te sturen naar erfgoed.rausa@gmail.com

Bankrelatie:
BE 97 8601 1557 2549

©
Zonder voorafgaande toestemming van Erfgoed Rausa mag niets uit deze uitgave worden verveelvoudigd en/of openbaar worden gemaakt door middel van druk, fotokopie of op welke andere wijze dan ook.

om te beginnen…

Rausa verschijnt in februari, april, juni, augustus, september en december in digitale versie en op aanvraag in gedrukte versie. De digitale nummers zijn gratis. Wie een gedrukte versie wil, kan zich **in december 2025 abonneren** voor de volgende jaargang door €30- te storten op rek.nr. BE97 8601 1557 2549 van Erfgoed Rausa, met vermelding 'tijdschrift 2026'.
In de loop van het jaar worden geen nieuwe gedrukte abonnementen genoteerd.

Wie zelf artikels wil schrijven of beeldmateriaal wil bezorgen is hartelijk welkom. De bijdragen graag inleveren een maand voor de datum van verschijnen.
Redactieadres:
Erfgoed Rausa, Strijtemplein 15, 1760 Roosdaal
rausa@skynet.be, 0473 11 25 00
Abonneeradres: erfgoed.rausa@gmail.com

Inhoud van dit nummer:

Blz. 2 Om te beginnen
Blz. 3 Reizen door de tijd
Blz. 4 Terugblik
Blz. 6 Rausa in actie
Blz. 7 De honderdste Rausa
Blz. 8 St-Hubertus en de Rechtvaardige Rechters
Blz. 10 André Vandeputte, een man van steen
Blz. 12 St.-Maarten, St.-Niklaas, Sancta Claus
Blz. 17 Muzikaal erfgoed: interview Stefan Willems
Blz. 19 Klap van hier: no de kwaffeus
Blz. 20 Pamelse toets in de Roets

Op de voorpagina: mozaïek van de (meeste) voorpagina's van dertien Rausa-jaargangen

Reizen door de tijd

Herken je deze situatie? Elke ochtend neem ik de bus naar het werk. Altijd zit er een boek in mijn tas. Niet omdat de bus zo'n comfortabele leesplek is, wel omdat reizen met het openbaar vervoer zelden volgens plan verloopt.
Waar anderen zuchten bij de zoveelste vertraging, schuif ik gewoon een eeuw op. Mijn tijdmachine heeft geen radertjes of hendels, alleen papier en letters.

Een bladzijde verder en ik loop door het Brussel van 1830, waar rumoerige betogers de revolutie ontketenen. Of ik zit naast een monnik die met ganzenveer en inkt letters kerft op perkament. Soms beland ik zelfs bij een dorpsfeest van honderd jaar geleden, met fanfare en kermisstoet. Eén paragraaf en de tijd maakt een sprongetje. Hetzelfde gevoel heb ik wanneer ik met het archief bezig ben, een lezing voorbereid of een artikel voor het erfgoedtijdschrift herlees.

Honderd keer zijn we ondertussen al vertrokken, zonder ooit echt weg te gaan. Al honderd keer hebben we het Rausa-tijdschrift aan jullie bezorgd. Met elk nummer reizen we door de tijd: van dorpsplein tot fabriek, van oude foto tot vergeten brief. Geen paspoort nodig, geen koffer — alleen nieuwsgierigheid. De verhalen brengen ons naar marktdagen en processies, naar zolders vol archiefdozen en naar mensen die ooit de toon zetten in hun straat of vereniging. Honderd keer hebben we stilgestaan bij het verleden om het heden beter te begrijpen. Erfgoed Rausa en het Rausa-tijdschrift zijn onze vaste tijdmachine geworden: één die draait op papier, herinnering en enthousiasme. En zolang er verhalen te vertellen zijn, vertrekken we graag nog een keer.
Het tijdreizen leerde me ook dat in Onze-Lieve-Vrouw-Lombeek, een steenbakker aan het werk was die dit jaar honderd wordt. Hij haalde zijn kracht uit de aarde zelf, uit de klei die hij met zijn handen kneedde en in vorm bracht. De ovens gloeiden, de dagen waren lang, maar het werk gaf zin en samenhang. Steen na steen bouwde hij mee aan huizen, muren en herinneringen. Een eeuw later leeft zijn verhaal voort – in het landschap, in de verhalen van wie hem kennen, en in de warmte van het vuur dat nooit helemaal dooft.

Geschiedenis heeft daarom voor mij ook iets geruststellends. Ze toont dat we telkens opnieuw dezelfde thema's doorploegen: vrijheid, rechtvaardigheid, verbondenheid, zorg voor de natuur. Soms lees ik in een krantenartikel van meer dan honderd jaar geleden woorden die evengoed gisteren uitgesproken konden zijn. Het heden klinkt minder vluchtig wanneer je weet dat het deel uitmaakt van een lange echo.
Zo worden wachten en lezen, snuisteren en schrijven een manier van reizen. Het openbaar vervoer vervoert mijn lichaam, het Rausa-tijdschrift en de boeken vervoeren mijn geest. En telkens ik uitstap, terug in het hier en nu, lijkt de wereld een beetje ruimer. Omdat ik niet alleen in deze tijd leef, maar ook in alle tijden die hun sporen hebben nagelaten.
Tot volgend jaar met nieuwe verhalen en nieuwe uitstapjes in de tijd.

Kristien

14 september: Open Monumentendag in het gemeentelijk archief

… en je kon voor één keer nog een pint pakken 'bij Lowieken'!

Op 27 september was er de formidabele stadsexploratie in Leuven

...en op 16 oktober was het 'kot te klein' voor de lezing over Caesar

... **ook de Reveil-editie mocht gezien worden!**

Onze lezingen kunnen altijd rekenen op een 'vol huis'. Wie de voordracht over 'De Middeleeuwse medemens' (11 dec.) wou beleven, moeten we jammer genoeg teleurstellen: alle zitjes zijn gereserveerd! Maar niet getreurd, voor onze volgende causerie wijken we uit naar de schouwburg. Noteer dus alvast 'Gaasbeekse vertellingen' op 19 maart 2026 in je splinternieuwe agenda.

De nieuwe Pod-Pajot al beluisterd?

Vind hem op www.rausa.be
(daar kun je ook alle vorige edities beluisteren)

Nieuwjaarsopendeur

De jaarwende is telkens opnieuw een hoopvol gebeuren. Bij Rausa houden wij ons aan de traditie om dat warme gevoel bij het begin van het jaar aan elkaar door te geven. Daar hoort een slok en een knabbel bij, maar vooral toch uitkijken naar al het boeiends dat wij in 2026 op touw gaan zetten. Iedereen met een hart voor erfgoed is welkom op zaterdag 3 januari tussen 18 en 20 uur in onze erfgoedkelder (GC Het Koetshuis).

De stamboombabbels

6 december
7 februari
7 maart
4 april
6 juni
1 augustus
5 september
3 oktober
7 november
5 december

Op de Open Monumentendag kwamen Rik De Witte en zijn echtgenote helemaal uit Breda om ons archief te bezoeken. Rik heeft voorouders in Borchtlombeek en bezorgde ons een kist vol documentatie over zijn 'stam'. Alle De Wittes zijn bij deze uitgenodigd op een van de volgende stamboombabbels.

Wat ook al vastligt voor 2026:

Naast de Stamboombabbels en de sessies 'gemeentelijk archief', noteer je best al deze data op je kalender:

13 februari 'Dodedichtersdag'
19 maart: Gaasbeekse vertellingen
26 april: Erfgoeddag met 'plezante matinee'
1-3 mei: Kunstkijkers
13 september: Open Monumentendag
15 oktober: lezing 'Dwaalspoor' (WO1 in de Denderstreek).
1 november: Reveil (oud kerkhof Strijtem)

Verder op een nog te bepalen datum een lezing over 'Heksen' en de boekvoorstelling 'De Roosdaalse dorpen tijdens WO2'

En uiteraard zes edities van Rausa, nieuwe Pod-Pajots en… Nog veeeel meer!

Wij begonnen er aan met volle moed in januari 2013. Bij sommigen was er wat twijfel of we het wel zouden kunnen volhouden, bij anderen was het enthousiasme heel groot. Wij vertrokken met de vaste ambitie om alle kamers van het erfgoedhuis aan bod te laten komen, en we legden onszelf de verplichting op om een tijdschrift te maken waarin leescomfort, klaar en helder taalgebruik, gekoppeld aan historische correctheid primeren. Toch zijn humor en af en toe wat eigenzinnig interpreteren van feiten en situaties ook een vast ingrediënt van Rausa. Allerminst laten wij ons spannen voor ideologische karren.
Al heeft de geschiedenis haar rechten, ons tijdschrift mag nooit een forum worden voor persoonlijke kwesties of het in diskrediet brengen van mensen of groepen.
De 141(!) auteurs en fotografen die al die jaren hun best hebben gedaan om onze meer dan 700 abonnees op tijd en stond een aangename bundel erfgoed te bezorgen, verdienen daarom onze grote dankbaarheid. Wij hebben ze allemaal ondergebracht in een gulden lijst en wij hopen dat wij ook in de toekomst op hun talent, hun creativiteit, hun geduldig opzoekwerk en hun prachtige beelden mogen blijven rekenen. Misschien heb jij ook wel zin om hieraan mee te werken, wij zullen je met open armen ontvangen. Laat het ons zeker weten op erfgoed.rausa@gmail.com.

Nicole Anckaert, Hilde Appelmans, Koen Arijs, Willy Baetens, Ernie Baker, Jolien Baruffa, Eric Bauwens, Wanda Bellemans, Christiane Bert, Godelieve Bert, Rudy Boon, Rik Borginon, Emiel Borguinon, Jef Borloo †, Jef Bulté †, Bart Caulier, A. Coomans, Paul Cosijns, Patrick Covens, Jan Daem, Paul Daem, Hubert De Bolle, Gert De Cok, Paul De Corte, Bart Decoster, Tom De Koster, Frieda De Dobbeleer, Bram De Gieter, Raymond De Gieter, Freddy De Kempeneer, Jacky Delcour, Jan De Leeuw, Jean-Paul De Loecker, Ivo De Maeseneer, Koen Demarsin, Günther De Mel, Geert De Mesmaeker, Mario Demesmaeker, Jan De Mont, Hannah De Moor, José De Mot, Carolien De Neef, François De Neef, Roger De Pauw, Karel De Pever, Dirk De Ridder, Wiske De Schepper, Willy De Smedt, Dirk Evenepoel, Mieke Evenepoel, Raymond Evenepoel, Walter Evenepoel, Ghilaine Eylenbosch, Yvonne Fieremans, Herman Fonteyn, Viviane Ganseman, Betty Geeroms, André Geeroms, Marieke Geeroms, Ronny Geeroms, Wesley Geeroms, Wim Goossens, Erik Guldentops, Kristien Hemeryckx, Bjorn Heymans, Jos Huwaert, Monique Janssen, Huberte Lauwaert, Julsdottir (Katleen Gouwy), Florent Kestens, Gertjan Leenders, Els Lenaerts, Constantia Lindemans, Paola Mantilla, Bernard Marreyt, Rufin Minner, Marc Muylaert, Marc Nieuwborg, Patrick Pasmans, Frans Peetermans, Dirk Praet, René Rempfer, Ivan Retoré, Betty Rodts, Amy Roosens, Anne Saerens, Monique Schets, Frans Segers, Georgette Segers, Chris Serlippens, Marie-Josée Sermon, Jo Spyckerelle, Luc Spyckerelle, Wouter Struelens, Wim Suys, Linda Tielemans, Jean Timmermans, Mihaela Tochita, Anne Van Asbroeck, Roger Van Asbroeck, Luc Van Cauwelaert, Rik Van Cauwelaert, Lothar Vandenberghe, Marleen Van den Houte, Isabella Vandenhouwe, An Van den Spiegel, Rita Vandeperre, François van der Jeught, Eva Vanderschueren, Evelien Vanderschueren, Erwin Van Dessel, Georges Vande Winckel, Louis Van Eenoo, Gerard Van Herreweghen †, Herman Van Herreweghen, Rik Van Herreweghen, Willem Van Herreweghen, Hendrik Van Houtem, Linda Van Huylenbroeck, Frank Van Isterdael, Ivo Van Isterdael, Eugène Van Itterbeek, Jozef Van Langenhove, Luc Van Liedekerke, Maurits Van Liedekerke, Johan Van Lierde, Flor Van Nuffel, Rik Van Nuffel, Wilfried Van Rossem, Yves Van Schepdael, Karen Van Schuerbeeck, Ivo van Strijtem, Leo Van Vreckem, Norbert Verbestel, Piet Verhasselt, Rob Vonck, Vic Verheyden, Lut en Geert Vermandere, Jean-Pierre Vermeiren, Patrick Verstraete, Lucie Walravens.

Sint-Hubertus en de Rechtvaardige Rechters

In de kerk van Onze-Lieve-Vrouw-Lombeek ontsnapt er niets aan de scherpe blik van Yves Van Schepdael. In het volgende artikel ontpopt hij zich zowaar tot een echte detective.

Vele jaren geleden stootte ik op een oude inventaris van de kerkinboedel van Onze-Lieve-Vrouw-Lombeek. Hij was gedateerd op 13 oktober 1883. Wat me meteen in het oog sprong, was de vermelding van "Eene schilderij op doek verbeeldende de wijding als bisschop van den H. Hubertus". Ook de afmetingen werden vermeld: hoogte: 4,60 meter, breedte: 2,50 meter.
Redelijk indrukwekkend…
Ook het Mariaretabel werd in de inventaris vermeld en had identiek dezelfde afmetingen toen het op het moment van de opmaak van de inventaris nog op het Maria altaar in de linker zijbeuk was geplaatst, met beide grote zijluiken onder het middenpaneel.
Dat deed me onmiddellijk vermoeden dat het grote schilderij van Sint-Hubertus zich op het tegenoverliggende altaar in de rechter zijbeuk moet bevonden hebben en niet toevallig toegewijd aan deze heilige bisschop en tweede patroonheilige van de kerk.

In de loop der jaren bleef het schilderij - en meer bepaald wat er van geworden is - me altijd intrigeren. Alphonse Wauters vermeldde in 1855 in zijn "Histoire des environs de Bruxelles": "één groot schilderij is vermeldenswaardig: de 'Wijding van Sint-Hubertus tot bisschop', geschilderd door De Landsheer in 1811. Hiermee kennen we de schilder en de datering.

Arthur Cosyns schrijft in 1911 in "Le Brabant Inconnu": j'ai vue dans l'église, adossé au mur d'un de ses collatéraux, un grand tableau: 'Le Sacré de Saint-Hubert". A voir l'état dans lequel il se trouve, on a paine à croire qu'il a été paint dans une époque relativement récente: 1811. Une grande déchirure dépare le bas de la toile.

(vrij vertaald: Ik zag in de kerk, tegen de muur van een van de zijbeuken, een groot schilderij: 'De wijding van Sint-Hubertus'. Als je de staat ziet waarin het zich bevindt, is het moeilijk te geloven dat het in een relatief recente tijd is geschilderd: 1811. Een grote scheur ontsiert de onderkant van het doek.)

Detail van een schilderij van Jan Brueghel de Oude, weliswaar niet van de 'wijding van de Heilige Hubertus'

In het verslag van de vergadering van de kerkfabriek van januari 1929 lezen we:
'Het kerkfabriek, kennis genomen hebbende van een bericht van de Commissie van Monumenten, die verlangt dat het geschilderd tafereel van den heiligen Hubertus zou gerestaureerd worden, verklaart zich hiertoe bereid, maar wil eerst inlichtingen inwinnen nopens den prijs deze herstelling en nopens de tusschenkomst door commissie, gouvernement en provincie'.

In het kerkarchief bevindt zich nog volgende brief van 10 oktober 1929 vanwege de Commission Royale des Monuments et des sites:
'Monsieur le Curé, comme suite à votre lettre du 3 octobre courant, nous avons l'honneur de vous faire connaître que le Conseil de l'église de Lombeek Notre-Dame, doit introduire, par la filière administrative odinaire, un devis en vue de restauration du tableau, répresantant Saint-Hubert, lequel doit continuer à orner léglise susdite. Veuillez agréer, Monsieur le curé, l'assurance de notre considération trés distinguée. Le sécretaire et le président.'

Met het verslag van de zitting van het schepencollege van januari 1929 moeten we plots tot de vaststelling komen dat het schilderij verdwenen is: "Het college besluit tot kennis van de Procureur des Konings te brengen: de verdwijning uit de kerk alhier van een kunstschilderij, verbeeldende de wijding van Sint Hubertus, geschilderd door den meester De Landsheer, met vraag het schepencollege te willen inlichten over de uitslag van het onderzoek.
Aanwezig: R. Motteux, schepen en diensdoend burgemeester, Van Laethem, schepen en Dierck, secretaris.

Tot slot lezen we een zeer merkwaardige vermelding tijdens de onderzoeken kort na de verdwijning van het paneel van de Rechtvaardige rechters uit het altaarstuk 'Het Lam Gods' te Gent (bron: archief van het Kadoc):
" Rond de tijd van de diefstal van het paneel (van de Rechtvaardige Rechters dus), is er in de kerk van Maria Lombeek een ander schilderij gestolen, beschrijving en andere details onbekend. Procureur-generaal Ganshof van der Meersch zegt dat er een directe relatie is tussen deze twee diefstallen: hij heeft ook in die zin in april 1934 naar Procureur des Konings De Heem geschreven. Deze brief is spoorloos verdwenen. Ieder ander archiefstuk, seining, fiche, dossiernummer is thans eveneens onbestaand.

Volgens een hoog ministerieel ambtenaar zou een benedictijnermonnik bij één of bij beide diefstallen betrokken zijn geweest. Hij zou door zijn kort dik postuur, groot hoofd, borstelige wenkbrauwen en grove trekken, herkend geweest zijn in de auto die tijdens de diefstal van de Rechtvaardige Rechters gebruikt werd en naast de Sint-Baafskathedraal geparkeerd stond om Goedertier na de diefstal op te wachten.Op 4 juni 1935 vermeldden Het Laatste Nieuws en De Nieuwe Gazet dat het paneel van de Rechtvaardige Rechters in een Vlaams-Brabantse abdij zou afgeleverd zijn, met een brief dat het pak niet mocht geopend worden voor 1 augustus 1935. Het pak werd toch geopend en men zou er de Rechtvaardige Rechters in gevonden hebben.

Het frappante is dat Karel Mortier ooit schreef dat Ganshof Van der Meersch quasi hetzelfde zei over enkele gestolen beeldjes van het Mariaretabel uit de kerk van Onze-Lieve-Vrouw-Lombeek die in 1935 opdoken bij een kabinetsmedewerker te Brussel. De procureur meende een verband te zien met de diefstal van het Lam Gods en zou daarover het parket van Gent hebben ingelicht. De formulering is wel heel gelijkaardig. Klopt de vergelijking met beide of verwarde iemand de info over het schilderij met die over de beeldjes…?

Yves Van Schepdael.

Zoekertje 1

Tussen de honderden glasnegatieven van foto's die door Julie Evenepoel werden genomen in het begin van vorige eeuw, bevindt zich deze prachtige prent. Wij vermoeden dat het kiekje werd genomen tijdens een uitstap van een Borchtlombeeks gezelschap. Wie herkent hier een van haar/zijn 'voor-moeders of vaderen'? Laat het ons zeker weten!!!

André Vandeputte, een man van steen

Wanneer in onze gemeente iemand de galerij van de eeuwelingen betreedt, zijn wij er graag bij om een praatje te slaan met de uitverkorene. Meestal lukt het ons om in een paar bladzijden de lange levensloop samen te vatten. Toen we vernamen dat André Vandeputte binnenkort honderd jaar wordt, stuurden wij er onze reporter Patrick Covens naartoe. Wat oorspronkelijk een bondig interview zou worden, mondde uit in verschillende lange, aangename babbels met twee boeiende mensen. Jawel ook de 98-jarige echtgenote van André is nog flink bij de pinken. Omdat het zonde zou zijn hun biografie in enkele bladzijden af te haspelen, maakte Patrick er een heus extra-nummer van. Om de Rausa-lezer al wat nieuwsgierig te maken, geven we hier de (zeer) korte inhoud van zijn bevindingen.

André en Marie-Paule wonen al driekwart eeuw aan 'de Belle'. Volgend jaar vieren ze hun vijfenzeventigste huwelijksverjaardag. Het klinkt als een sprookje, waarin liefde en vastberadenheid onwrikbaar overeind blijven, niet onderhevig aan de tand des tijds.
André werd geboren in Izegem op 23 december 1925. Hij groeide op in een gezin met drie broers en vijf zussen. Er was niet alleen de familieboerderij, maar bovendien leidde zijn vader ook de steenbakkerij die grootvader Remi in de negentiende eeuw had opgericht en was hij ook schepen in de gemeenteraad van Izegem en voorzitter van de Boerenbond. Zijn moeder hield het gezin draaiende met zachte hand. Op 't hof was er altijd beweging, dieren, mensen… en André leerde al vroeg dat handenarbeid de klok bepaalde.

School liep hij in het college, intern, maar de roep van de klei en de boerderij was sterker dan die van de boeken. Op 17-jarige leeftijd stond hij mee op het veld, in de stal en later in de steenbakkerij.
Van alle kinderen zou hij uiteindelijk de enige zijn die op zelfstandige basis de stiel van steenbakker verderzette.
Joseph, de oudste broer van André, werd priester en trad binnen in de abdij van Affligem. Tijdens de oorlog raakte Joseph bevriend met de familie Van Ongevalle uit Everbeek. Na de oorlog nodigden de Vandeputtes de Van Ongevallen uit en op die bijeenkomst richtte Cupido zijn pijlen. Het was het begin van een 'eeuwige' romance tussen André en Marie-Paule.

In het begin van de jaren vijftig kreeg André van zijn vader een raad die zijn verdere levensloop zou bepalen: '*Begin een eigen steenbakkerij, ver van familiale bemoeienissen'*. Die raad leidde tot een zoektocht naar geschikte grond, buiten de vertrouwde streek. Ook broer Joseph werd ingeschakeld en die ging aankloppen bij de abt van Affligem (dom Franco de Weyls) en vroeg hem of hij geen plek wist waar hij een steenbakkerij kon starten. Dom Franco was een telg uit een oud boerengeslacht in Onze-Lieve-Vrouw-Lombeek en wist dat de bodem in die regio uitermate geschikt was voor een steenbakkerij. Hij was de oom van Herman Van Cauwelaert die 'boerde' op het hof van de familie Van Cauwelaert – de Weyls. Herman was bereid om drie hectaren grond te verkopen.
Zo vond André in Onze-Lieve-Vrouw-Lombeek niet alleen een vruchtbare bodem voor zijn bedrijf, maar ook een nieuwe thuisbasis voor zijn familie. Marie-Paule en André trouwden in 1951 en verhuisden naar de (toen nog Pamelse) Lombeekstraat, nu Koning Albertstraat.
"We kenden daar niemand", vertelt Marie, "maar we waren niet moeilijk. We hebben ons snel aangepast. De mensen waren vriendelijk, en wij waren jong en vol goesting." Al snel volgden er drie dochters.
"We zeggen het altijd", zegt Marie, "zij zijn het beste wat ons ooit is overkomen." André knikt instemmend.

In oktober 1951 begon André aan de bouw van zijn steenbakkerij in Onze-Lieve-Vrouw-Lombeek. Zonder architect, zonder aannemer, werd gestart met de bouw van de eerste oven, een klassieke buitenoven.
Toen hij genoeg stenen had opgespaard (de stenen Vandeputte vonden toen al hun weg naar verschillende aannemers), begon hij vier jaar later aan de hand van plannen van zijn vader, aan de bouw van een ringoven.
Die oven sliep nooit. Het vuur draaide rond, dag en nacht, zeven dagen op zeven.
André vertelt dan honderduit over de werking van zo'n ringoven, zowaar een lesje in industriële archeologie.
In de jaren zestig draaide de oven op volle toeren, aan afnemers geen gebrek. Op het hoogtepunt van steenbakkerij Vandeputte werkte er meer dan twintig man, dag en nacht.
Maar toen kwamen de woelige jaren zeventig, en zij brachten storm… Aannemers vielen weg, een na een. Op een middag in 1972, kreeg André het ik bericht dat er weer twee over de kop waren gegaan. Hij is die namiddag naar zijn oven gegaan, heeft de elektriciteit uitgeschakeld en zo letterlijk de stekker uitgetrokken.
André heeft zijn expertise nadien nog kunnen gebruiken in een moderne industriële steenbakkerij, heeft twee jaar rondgedobberd op een baggerschip en is zijn carrière geëindigd in de wegenbouw.

Tot zover het ingekorte relaas van Patrick Covens. Maar onze verslaggever deed méér! In het extranummer vindt de lezer een getuigenis van Emiel Van der Elst die gewerkt heeft in de steenbakkerij en met veel warmte spreekt over zijn vroegere werkgever.

Ook de (toenmalige) buurjongen Jan De Leeuw beschrijft haarfijn de werkzaamheden en het harde labeur dat zich voor zijn ogen afspeelde. Bovendien zorgt Günther De Mel voor een genealogische bijdrage en is er ook een loflied opgenomen waarmee op 23 december de heuglijke verjaardag zal worden gevierd.
Wie deze twintig bladzijden tellende extra-editie gratis digitaal wil doorgestuurd krijgen, stuurt gewoon een bericht naar erfgoed.rausa@gmail.com. Wie de gedrukte versie wil, schrijft € 5- over op BE97 8601 1557 2549 met de vermelding 'extranummer vandeputte'.

Wie wil helpen archiveren???

Erfgoed Rausa werkt enthousiast aan het ontsluiten van het gemeentelijk archief. Elke eerste maandag van de maand gaan wij aan de slag met oude documenten. Daar zitten soms wel verrassingen tussen! Heb jij zin om ons af en toe een handje te komen helpen? Laat het ons zeker weten! Volgende sessies: 4 november en 6 december.

Erfgoed.rausa@gmail.com.

Sint-Maarten, Sint-Niklaas of toch maar Santa Claus?

Begin november begint het al rond de vijf uur te schemeren. Een donkere periode kondigt zich aan, voor velen een periode van gezelligheid, voor anderen een weinig opwekkend vooruitzicht. Feit is dat al het gauw bij vele mensen sowieso begint te kriebelen om de buitenversiering van de zolder te halen. Voor de kerstboom is het nog misschien een ietsje te vroeg, hoewel…. Hoe dan ook, het huis in een lichtkleed steken is een gewoonte die nu al jaren ingeburgerd is geraakt maar die twintig jaar geleden zo goed als onbestaande was. Een traditie – want dat is het op korte tijd geworden – die is overgewaaid uit de USA. Nu zijn de huizen inderdaad prachtig versierd en verlicht en sommige buren maken er een heuse wedstrijd van. Onze overgrootouders zouden nogal verbouwereerd staan kijken bij al dat lichtgeweld en zeker van "al dat vermosen van den elentriek!" Het is een welkome traditie, daar niet van. De donkere avonden en nachten en dagen worden er door opgefleurd en helpen ons uit te kijken naar het opnieuw lengen van de dagen, al vanaf 21 december tot half januari maar een minuutje, soms twee, per dag. Zegt een oud Vlaams spreekwoord niet "Alle paarten (parten) helpen zei de mees (mug) en ze piste in de zee en deze liep over!".

Goed. Nu we toch begonnen zijn over de donkere herfst- en wintermaanden moeten we misschien toch even blijven stilstaan bij enkele figuren die voor ankerpunten spelen in deze drie donkerste maanden van het jaar.

Laat ons beginnen met november. Voor onze Germaans-Frankische voorouders viel Nieuwjaar, Samhain, op 1 november. November was een feestmaand, een maand waarin uitgebreid en uitbundig werd gevierd. Einde oktober waren de landerijen leeg geoogst, stonden de wijnranken in hun blootje te treuren in de wijngaarden (tijdens de middeleeuwen heerste in de Nederlanden een haast Middellands zeeklimaat) en omdat we toen nog échte seizoenen kenden, was zelfs de eerste sneeuw al gevallen en zeker Koning Vorst was al present. Het boerenleven ging in vertragingsmodus en de boeren hadden er 'de pees afgelegd'. Tijd op overschot dus om van de nieuwjaarsmaand een feestmaand te maken: wijnfeesten,

Antoon Van Diick 1618

Licht- en slachtfeesten waren aanleidingen genoeg om de teugels efkens te vieren en uit de bol te gaan!

We weten intussen al dat bij de christianisatie vele heidense feesten gewoon werden gekopieerd en vervangen door christelijke feestdagen. Voor Samhain werd dit Allerheiligen. Wil het nu lukken dat in de 4de eeuw een Romeins soldaat, Martinus, overging naar het nieuwe geloof en het zelfs tot bisschop van Tours schopte. Hij overleed op 11 november in 397 n.C. en werd haast onmiddellijk heilig verklaard. Hij was vooral de favoriet van de armen (toen de slaven, lijfeigenen en horigen) want had hij niet de helft van zijn mantel aan een bedelende sukkelaar gegeven?

In de daaropvolgende decennia werd Sint-Maarten de beschermheilige van reizigers en rondtrekkende kooplui, van armen, bedelaars, herders, boeren, wijnbouwers, kinderen en van het vee. Voor de varkens was het in deze slachtmaand minder plezant want de beenhouwers kwamen rond Sint-Maartens-dag aan huis voor de jaarlijkse slacht. En vlees gepekeld in de weken vóór en ná Sint-Maarten bleef gegarandeerd goed tot Pasen.

Maar de gans, alomtegenwoordig op ieder boerenerf, was evenmin veilig. Bij het rijkere volk, op de grotere boerenhoven, werd met St-Maartensdag de vetste gans gekeeld (op vele schilderijen van Sint-Maarten is altijd wel een gans te bemerken).

Met het borstbeen van de gans voorspelde de oudste inwoner, meestal grootvader of grootmoeder, de verwachtingen van de op handen zijnde winter; een bruin borstbeen voorspelde een strenge winter, een wit borstbeen een zachte winter. Ook aan de vorm van het borstbeen kon men ook afleiden hoe het komende jaar zou kunnen verlopen, wat een heidens gebruik was dat ruim 2.000 jaar oud was en tot op het einde van de jaren 1700 zeer populair was). Ook aan de botjes en veertjes werden magische krachten toegeschreven.
Bovendien waren er de wijnfeesten. Hoeft het gezegd dat er elk jaar reikhalzend werd uitgekeken naar Sinte Metten, door de kerkvaders nauwlettend in 't oog gehouden. Het einde van de wijnoogst werd gevierd en na de eerste pers van de druiven werd er duchtig gegeten en gedronken. Eenmaal de wijn is in de man, is de wijsheid veelal in de kan…

Pieter Bruegel de Oude: de wijn van het Sint-Maartensfeest (links de Brusselse Hallepoort)

Tijdens deze feestmaand werden haast dagelijks bij valavond grote vuren aangestoken om Sint-Maarten en zijn helpers uit de Onderwereld uit te nodigen om langs te komen en geschenken mee te brengen. Vandaar de benaming 'Lichtfeesten'.
Tot in de jaren 1700 was 11 november trouwens ook de 'schuddekorfsdag'. Armen, bedelaars en dompelaars gingen met hun korf langs bij de beter begoeden waarin deze op hun beurt hun broodkorven leeg schudden (werken van barmhartigheid werden vanop de preekstoel aangemoedigd, ja zelfs verplicht). Eens de korven waren gevuld met veelal brood, af en toe wat vlees of soms zelfs enkele koperen centjes, zakten de rondgangers af naar de vreugdevuren. Ook de kinderen gingen overdag langs de deuren om kastanjes, noten, appelen en mispels op te halen die 's avonds boven het vreugdevuur werden geroosterd. Bij valavond volgde een ommegang door de velden, zonder pastoor, de volwassenen voorop met fakkels, gevolgd door de kleintjes met hun uitgeholde wortelen, koolrapen of voederbieten waarin met een beetje varkensvet lichtjes brandend werden gehouden. Veel later werden hiervoor ook uitgeholde pompoenen en ander kalebassen (flespompoen, fleskalebas en courgette) gebruikt.
Kort gezegd, Sint-Maarten werd zo hét ankerpunt van de maand met qua populariteit en aanhang straten voorsprong op de latere 'kindervriend' Sint-Niklaas (Snieklaas volgens Toon Hermans). Hij werd/wordt steevast afgebeeld op een witte hengst, net als Wodan, de oppergod van de Germanen (het heeft inderdaad eeuwen geduurd eer de Kerk het heidens verleden volledig heeft kunnen doen vergeten). Zelfs de tand des tijds heeft deze voorouderlijke traditie niet kunnen aanvreten want ook in deze hypermoderne tijden wordt hij nog gevierd in een aantal regio's in Vlaanderen. We moeten al niet al te ver gaan zoeken want Sint- Maarten wordt nog steeds jaarlijks opgehemeld in de regio Aalst, Dendermonde, Zottegem, zeg maar in Zuid-Oost-Vlaanderen.
Het rijke(re) volk en de kerkvertegenwoordigers bekeken dit alles een beetje neerbuigend want al dat gefeest en gedrink door het gewone volk leidde soms al eens tot zattemansgevechten, messentrekkerij, vernielingen en andere uitspattingen. Het moest in 1443 de bisschop van Gent dan ook van het hart en hij liet in de Gentse kerken de volgende reprimande van op de kansel afroepen:
"*So die jonghe boefkens op St.Maartensavond lestleden veel onredelijkheden bedreven mit groote vuren te branden op de straten, daartoe der luiden banken, deuren ende vensteren ende houten, die zij afbraken ende krijgen konden, ende verbranden ze, ende deden de luiden schade"´.*

Vanaf de jaren vijftig begon dan de viering van Halloween (ook een feest dat zijn oorsprong vindt bij Samhain) zijn feest te overschaduwen. In de tweede helft van de 19de eeuw werd dit feest door grote groepen Ierse en Schotse immigranten in de Verenigde Staten geïntroduceerd en werd het daar al gauw immens populair.

Sinds de jaren 1990 kwam het ook definitief naar onze contreien overgewaaid. Maar voor hun fameuze 'jack-o'-lantern', de uitgeholde pompoen, het bekendste symbool van Halloween, hebben ze wel leentjebuur gespeeld bij Sint-Maarten.
Tijden veranderen dus. Sinte Metten moest populariteit inleveren, niet alleen in het voordeel van Halloween, maar al vroeger voor Sint-Nicolaas, eeuwenlang de favoriet van het meer welgestelde volk. Sinterklaas is nu uitgegroeid tot kindervriend maar ooit is het anders geweest. Tot rond 1800 werd hij in de folklore in de Nederlanden opgevoerd als een schelm, een boeman. Hij was altijd vergezeld van een helper om hem bij zijn schelmenstreken bij te staan. Hun gezicht zwart gemaakt, kwamen zij op 6 december aankloppen om zowel volwassenen als kinderen letterlijk de duvel aan te doen. Meestal heette hij Klaas, soms was er sprake van namen als Bullebak, Zwarte Man of Piet met de Pooten (duivel) of zelfs Pietje Pek (de duivel alweer).
Meestal was hij bont gekleed, gemaskerd en voorzien van rammelende kettingen (een verwijzing naar Kludde) of verkleed als harlekijn en voorzien van belletjes. Hij gaf snoepgoed aan de kinderen, maar werd tevens opgevoerd als boeman om hen tot gehoorzaamheid te bewegen.

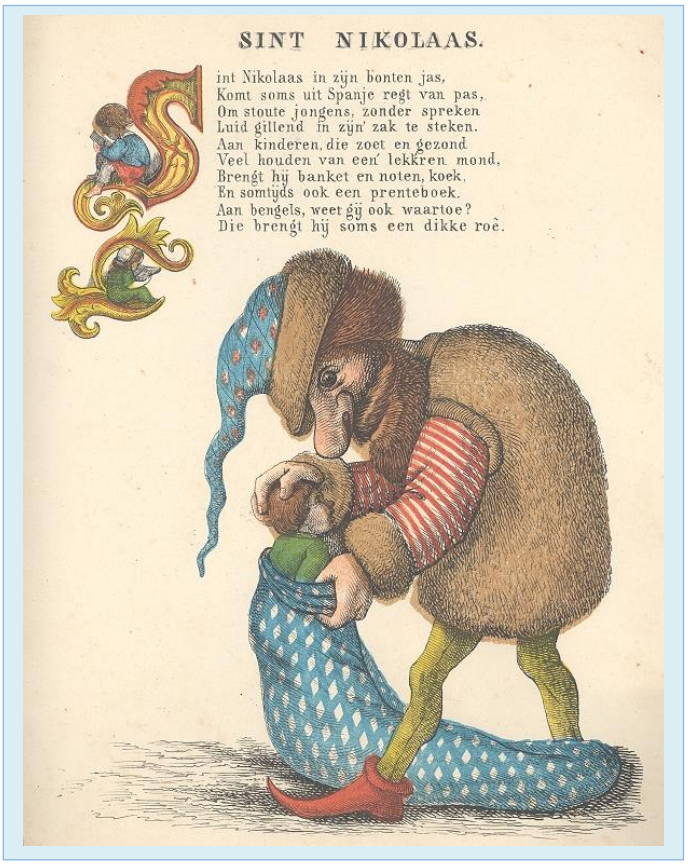

Klaas en zijn kompaan zagen er streng op toe dat kinderen zich goed gedroegen en straften stoute kinderen met zweepslagen of ontvoering. En hij had altijd een zak bij om te stoute kinderen in te stoppen. Toen was de 6de december voor de meeste kinderen nog geen kinderfeest, eerder een treiter- of kwelgeest, en was Sinterklaas evenmin een stichtend voorbeeld.
In 1792 werd hij in het weekblad 'De Joodsche Wandelaar' beschreven als een Zwarte Klaas en laat men hem o.m. het volgende zeggen:

"mün bakhuis had ik zwart gemaakt, en ik rammeide zoo verschriklijk met de ketting, dat het huis er van daverde; met ene holle stem vraagde ik, of er ook stoute jongens waren ende dat ik Sinterklaas was, die nu reed , om naar jongens te zoeken, die niet wilden leeren, maar die, voor zoéte kinderen, appelen, noten, kastanjes, en Sinterklaasgoed had"

In modern Nederlands klinkt dat als volgt:

"Mijn gezicht had ik zwart gemaakt, en ik rammelde zo verschrikkelijk met de ketting, dat het huis er van daverde. Met een holle stem vroeg ik of er ook stoute kinderen waren? Dat ik Sinter Klaas was, die nu reed, om naar jongens te zoeken die niet wilden leren, maar die voor brave kinderen appelen, noten, kastanjes, en Sinterklaasgoed mee had".

Tot er in 1850 Amsterdam een onderwijzer, ene Jan Schenkman, opstond die vond dat het nu genoeg was geweest en dat het moest gedaan zijn om de naam van Sint-Nicolaas, een heilig man uit Myra, de vroegere hoofdplaats van Lycië in het zuidwesten van Turkije, te onteren door hem in de folklore in de Nederlanden eerder als schurk dan als weldoener te verzinnebeelden.
Dus liet hij op eigen kosten een prentenboek drukken waarin hij als eerste een samenhangend verhaal maakte rond Sinterklaas en zo het moderne sinterklaasfeest creëerde.
In zijn boekje 'Sint-Nicolaas en zijn knecht' verwerkte hij bekende elementen als het witte paard (zoals dat van Sint-Maarten), het rijden over de daken, het schenken van cadeaus voor de brave kindjes of het bovenhalen van de roe voor de belhamels en het gebruik van de schoorsteen.

Hij voerde echter ook nieuwe elementen in: Sint-Nicolaas als bisschop met al diens attributen en uiteraard een lange witte baard, de zwarte page – waaruit vervolgens de figuur van Zwarte Piet is ontstaan – als zijn hulpje en de stoomboot waarmee Sint-Nicolaas uit Spanje aankomt. Schenkman schreef in zijn boek zelfs de tekst van het sinterklaaslied 'Zie ginds komt de stoomboot'. In de daaropvolgende decennia ontstonden talrijke sinterklaaslegenden. De rode draad door al deze verhalen: Sinterklaas als weldoener en beschermheilige van de kinderen.

Sint met zijn knecht op het dak (uit: J. Schenkman, St. Nicolaas en zijn knecht, 1850).

Maar waarom is Zwarte Piet zwart? Uiteraard circuleren hierover talrijke verklaringen. De meest aanneembare is dat bisschop Nicolaas van Myra een Ethiopische zwarte slaaf met de naam Piter zou hebben vrijgekocht en hem als helper bij zich had genomen. Vandaar….
En waarom een stoomboot? Tja, in 1850 was er nog geen sprake van diesel- of andere motoren en was de stoomboot nog altijd het neusje van de zalm! Waarom liet Schenkman opeens Sint-Nicolaas uit Spanje opstomen (op de eerste zaterdag ná Sint-Maarten) en niet uit Turkije? De voor de hand liggende verklaring ligt in het feit dat Sint-Nicolaas begraven ligt in de Basilica di San Nicola in de havenstad Bari, in de hiel van Zuid-Italië. Bari maakte al sinds 1282 deel uit van het koninkrijk Napels, eigenlijk onder Spaans gezag (de huizen Anjou, Aragón, Spaans Habsburg en Bourbon) tot het in 1861 bij de éénmaking van Italië deel ging uitmaken van het koninkrijk Italië. Voor Schenkman was Bari dus Spanje. Vandaar…

En dan is er de laatste jaren de controverse Zwarte Piet versus Roetpiet. Met uiteraard voor- en tegen. De tegenstanders van de benaming 'zwarte piet' wijzen op racistische en koloniale invloeden. Zij wijzen er op dat Piets pagekostuum een kostuum is dat ook door Moorse bedienden en tot slaaf gemaakte Afrikanen uit de 17de en 18de eeuw werd gedragen. Dan zijn er de gouden oorbellen, een verwijzing naar de Creolen (een Surinaamse bevolkingsgroep die grotendeels afstamt van voormalige in slavernij gebrachte Afrikanen). In de tijd van de slavernij moesten zij zulke oorbellen dragen als teken dat ze het bezit waren van slavenhouders. De jutezak tenslotte waar Zwarte Piet vroeger stoute kinderen instak, is warempel van eenzelfde soort als de zak die werd gebruikt om goederen uit kolonies te verschepen. Tja.

De tegenstanders vinden dit maar flauwekul, lachen de zogezegde racistische motieven weg en wijzen er op dat Sinterklaas en zijn Zwarte Piet deel uitmaken van ons eeuwenoud erfgoed. Dus weg met al die flauwe kul en leve Zwarte Piet. Feit is dat in 2024 in Ninove de stoomboot twee keer heeft aangelegd aan de Denderkaai. De eerste keer mét Roetpieten, veertien dagen later mét de goede oude Zwarte Pieten als de knechten van Klaas. Probeer dat maar in de kinderhoofdjes te krijgen!

En Sint-Nicolaas is maar pas weer naar Spanje vertrokken of daar is de Kerstman al. Waar komt die vandaan? Opnieuw moet ik teruggrijpen naar de gebruiken van onze Germaans-Frankische voorouders en het vieren van de Joelfeesten die begonnen op de kortste dag van het jaar, de Winterzonnewende ofte 21 december en twee weken duurden. Andere bronnen verwijzen naar de Romeinse Saturnaliën tijdens diezelfde periode en nog andere bronnen beweren met stelligheid dat de bisschoppen van de nog jonge christelijke Kerk rond het jaar 400 de geboorte van Jezus hebben vastgeprikt op 25 december en daar de kerstveertiendaagse hebben rond geweven.

Feit was dat er in die twee weken na de Winterzonnewende telkens één figuur opstond om giften te brengen bij de armen en de kinderen. Bij de Germanen schijnt dat de god Nimrod te zijn geweest.

Bij de Romeinen een magistraat die de verantwoordelijkheid voor de bedeling op zijn schouders nam en bij de christenen de Kerstman. En die heeft het gehaald. Voor de vroegste afbeelding moeten we naar Scandinavië gaan kijken waar nu trouwens nog de Joelfeesten worden gevierd. Bij zowel Noren, Zweden als Denen wordt Kerstmis trouwens unaniem 'Jul' genoemd. Dé centrale folkloristische figuur was de Kerstman die in deze periode cadeautjes uitdeelde aan kinderen. Al eeuwenlang rijdt hij er door de nacht op zijn favoriete rijdier, de joelbok.

De kerstman op de joelbok

De Kerstman heeft al bij al gedurende eeuwen een bescheiden leven geleid in Europa. Maar ook hij is meegereisd naar Amerika samen met de Scandinaviërs en Duitsers die daar een beter leven zijn gaan zoeken. Maar vóór hen waren daar al de Nederlandse kolonisten die in 1625 New-Amsterdam (nu New-York) stichtten en die daar uiteraard ook Sint-Nicolaas introduceerden. Al gauw werden in de plaatselijke folklore de Kerstman, intussen tot Father Christmas omgedoopt, en Sint-Nicolaas samen gekneed en vermengd en Santa Claus was geboren. De naam Santa Claus (letterlijk de Heilige Klaas) is trouwens een verbastering van de Nederlandse naam Sinterklaas. Santa wordt steevast uitgebeeld als een oude man, met een omvangrijke bierbuik, een lange witte baard en gekleed in een rood pak.
Toen in 1809 Washington Irving een boek over New York uitbracht, waarin hij het had over Santa Claus, gebaseerd op andere Nederlandse Sinterklaasgebruiken, steeg de populariteit van Santa enorm.

Maar vooral het gedicht 'A Visit from St. Nicholas' (Een bezoek van Sint-Nicolaas) van Clement Clarke Moore, vestigde zijn reputatie in de VS. In dit gedicht komen veel moderne gebruiken en attributen van de Santa Claus naar voren, zoals de rendieren en slee, de elfen (de Scandinavische kabouters!), zijn insluipen in het huis door de schoorsteen en een zak met cadeautjes. Het uiterlijk van de moderne Kerstman, Santa en zij Ho..Ho…, is bedacht door de Amerikaanse cartoonist Thomas Nast (1804-1902). Deze tekenaar werkte voor het blad Harper's Weekly en publiceerde in 1881 een tekening van 'Merry Old Santa Claus'. Met zijn tekeningen van Santa Claus heeft hij een grote invloed gehad op het hedendaagse uiterlijk van Santa Claus. De introductie van de woonplaats van Santa Claus op de Noordpool wordt ook aan hem toegeschreven.

Wie de figuur van Santa Claus (grote, volle baarden, rood pak en rode muts met bontranden en ook grote zwarte broeksriem) in de VS écht onuitwisbaar heeft gemaakt en wat daar in de jaren nadien tot een miljarden business heeft geleid, was ene Haddon Sundblom, een reclametekenaar in dienst van de in 1885 opgerichte multinational Coca-Cola, die zich liet inspireren door het gedicht van Clement Clark Moore. Bovendien paste de rode jas van de Kerstman heel mooi bij hun logo. Omdat de vriendelijke, gezellige dikkerd nu breed verspreid werd én zijn populariteit immens was gegroeid, bleef de tekening van Sundblom hangen en lijken veel kerstmannen vandaag nog op zijn voorstelling. Ook bij ons is sinds de jaren 1990 – mede door de inspanningen van de gewiekste horecasector, vanuit de VS, de belangstelling voor de Kerstman in een stroomversnelling gekomen.

Willy De Smedt

We blijven er ons over verbazen. Welke duistere krachten hebben zich toch meester gemaakt van de geesten van programmatoren, radiomakers en programmasamenstellers in het Avondland. Nagenoeg alle vrije en nationale zenders proppen hun uitzendingen vol met vrijwel uitsluitend Angelsaksische eenheidsworst. Al te vaak armtierig geleuter, gebracht door zelfingenomen stangpoppen van commerciële muzak. Met als gevolg dat meer dan 80% van de hier geïnde auteursrechten de oceaan oversteken waar een kerel met oranje kapsel die geldtsunami grijnzend ziet binnenstromen. Intussen zitten zich hier talentvolle muzikanten en dichters uit te sloven om hun precieuze en authentieke muziek, literatuur en theater in het Occitaans, Fins, Roemeens, Frans, Galicisch of Nederlands aan de man/vrouw te brengen. Gelukkig blijven zij in de luwte dapper hun ding doen en is er voor wie zich enige moeite getroost zoveel moois te beleven.

Zoals bijvoorbeeld het geval zal zijn op 20 december in de Lombeekse Onze-Lieve-Vrouwkerk. Het is dorpsgenoot én barokviolist ***Stefan Willems*** *die het initiatief heeft genomen om de mooiste kerstliederen uit Vlaanderen en Nederland in een sublieme bewerking te laten weergalmen in de gewelven van onze kleine Roosdaalse 'kathedraal'. Wie herinnert zich niet de unieke opnamen die Herman Van Veen in 1979 maakte van de door Ton Coopman gearrangeerde kerstliederen van de Lage Landen? Stefan Willems kreeg de authentieke bladmuziek van maestro Coopman ter beschikking en zal samen met zijn Capella Payota, het kinderkoor van de Roosdaalse afdeling van de muziekacademie en solist Ludwig Van Gyseghem deze parels van muzikaal erfgoed laten herleven. Meer dan reden genoeg om even naar de Koning Albertstraat af te zakken en deze creatieve Roosdaalnaar te leren kennen.*

"Ik ben van geboorte eigenlijk een Vlaamse Brusselaar. Ik heb mijn jeugd doorgebracht in Ganshoren. Ik was zeven jaar toen ik aan de academie van Sint-Agatha-Berchem mijn eerste noten leerde spelen en de eerste deuntjes uit de vioolsnaren streek.

Mijn docenten vonden dat ik dat behoorlijk deed en dat ik met mijn talent mocht overwegen om van muziek mijn beroep te maken. "Waarom zou je niet naar het conservatorium gaan?", stelden ze voor. Maar ik was intussen achttien geworden en voor mij was een klassieke muzikant iemand die zijn hele leven in een stoffige orkestbak zit opgesloten. Daarom besloot ik een heel andere richting uit te gaan: industrieel ingenieur elektronica. Alhoewel, dankzij die elektronica kwam ik in de wereld van de audio terecht en ben ik heel mijn leven met klank bezig gebleven.

Overigens liet ik mijn viool niet liggen! Ik speelde in Brussel mee in het orkest van Jeugd en Muziek, ik volgde ook de ene stage en masterclass na de andere. Muziek was en is de rode draad in mijn leven. Uiteindelijk haalde ik toch mijn diploma van barokviool aan het Mechels conservatorium. Maar er is niet enkel de viool, ik ben toevallig ook beginnen contrabas spelen en zo in de jazzwereld gerold. Ik ben dus zowel een barokmens als een jazzman.

Intussen was ik na omzwervingen in Hekelgem en Sint-Katharina-Lombeek in dat andere Lombeek terecht gekomen. Ik had een job bij Philips in de audio-afdeling, en in Dendermonde voor luidsprekerontwerp.

Maar tegelijk was ik zo vaak aan het optreden dat ik jaren heb gehad dat ik honderd concerten speelde. Én blijven bijleren! Ik volgde de jaarlijkse barokstages in Alden Biezen, maar toen dat initiatief ter ziele ging, vond ik dat zo jammer dat ik toen zelf het ensemble Capella Payota heb opgericht (1981) met mensen die meededen in Alden Biezen, maar ook om mensen uit de buurt kennis te laten maken met barokmuziek. In 2021 organiseerden wij ons eerste concert in eigen beheer en nu in 2025 doe ik wat ik al heel lang had willen doen: het enig mooi project van Herman Van Veen en Ton Coopman laten herleven.

Voor mij heeft het ook een dieper doel: in de snel veranderende wereld waarin mensen zo mobiel zijn, wil ik toch proberen om wie hier woont of op passage is, te laten zien wat een waardevolle cultuur wij hebben en dit door die prachtige liederen van bij ons te laten uitvoeren door degelijke muzikanten.
Ik ben blij dat we voor dit concert ook kunnen samenwerken met de cultuurraad, met de mensen van Erfgoed Rausa, met de Muziekacademie en met dichter Ivo van Strijtem die tussen de liederen eigenzinnige kerstpoëzie brengt.
Het repertoire bestaat dus uit kerstliederen 'uit de lage landen', parels die soms vijfhonderd jaar oud zijn, of geplukt uit het Antwerps Liedboek van 1544, maar allemaal zeer toegankelijk en toch heel waardevol. Wij hopen er zelfs op dat mensen tijdens het concert spontaan gaan meezingen!.

WE

Concreet:
Zaterdag 20 december 2025 om 19 uur in de kerk van Onze-Lieve-Vrouw-Lombeek
Concert 'Kerstmis in de Lage Landen door Capella Payota (2 hobo's, 2 violen, altviool, cello, contrabas, blokfluit en basso continuo. Verder het kinderkoor van de Academie voor Muziek, Woord en Dans Ninove, afdeling Roosdaal, solist Ludwig Van Gyseghem en dichter Ivo van Strijtem. Toegang: € 15- (-26j: € 10-). Na de voorstelling gratis drankje in Bar Dio. Organisatie van Cultuurraad Roosdaal.
Reservatie via info@koetshuisroosdaal.be
of 054 89 49 00

Klap vanhier: no de kwaffuis

Julia Van Rèkkes staat klaar om naar de kapper te gaan. Haar man, Gavrie van Fongsken Plat, is zoals altijd ingeschakeld om taxi van dienst te zijn. Julia spiegelt zich nog een laatste keer voor haar vertrek.

Julia: Allei ziet dat af, a zoeë ne kop aur. 't Es oeëg touèd dat dau iet on gebeert.
Gavrie: 'k Kant geloeëven! 't Leit begot plasj op aë kop, ge lipt pesies mé ne ze zak over aë kop. En da grouès aur komt er oeëk weer goe dee, a zoeë nen ooëtgroei da ge weer étj.
Julia: Vrigger ouè 'k ik petang skoeën aur..
Gavrie: Vrigger ja… vrigger wo je oeëk nie grouès, en ajjer skoeën stjeitn'n. Ge kost er a zelf een moestasj mee mauken!
Julia: Zwouègt zè gouè! Vrigger a je gouè ten mensjt'n nog aur. Lambik van Sisken en Wisken eit er zes mieër aske gouè op zènne kop.
Gavrie: Mo ik moen toch nie alle monj'n no de kwaffuir! Oe veel gaut da spelleken a weer kosten? Vé mouè nul komma de bott'n.
Julia: Och toe zwouègt, en vier mè weg. En ziet da ge nie tegen de zonne in ratj of aë klasjkop staut in brand!
Gavrie: Allei, ik kan do weer twieë iern'n zitt'n te wacht'n en kaffee drinken…
Julia: Ge kintj desnoeëds vraugen vee aë kop ne kieë onder ann'n te pakken. Vraugt na maskien een zouèstreep in plosj van een mirrestreep!
Gavrie: Lotj mè gerest en krept in 'n otto!

Julia en Gavrie zetten zich op weg naar Liesken de kapster.

Liesken: A wie dammen dau emmen: Julia en Gavrie!
Julia: Goeiendag Liesken, 't es zeker derect on mouè? Mé zoeë ne kop terre 'k 't straut ne mieë op zè!
Gavrie: Zouè tert er ni mee op straut, mo ik moen wel mee ee op straut!
Liesken: We gon d'er iet van mauken dat aë Gavrie zèn oeëgen ooët zènne kop vallen! Ie ze Gavrie, een zjat kaffee en een koeksken van 't ooës!
En leest ondertisken wat in de boekskes. De vèsken Dagaalemau is zjist toegekommen.
Gavrie: 'k Ben kerjiees of da ge van een peirtotal nog een nie vatier kintj mauken!
Julia: Gavrie, est na goed! Loengt no a ouègen!
Liesken: Plaugen is liefde vraugen, Julia… Oe zo j'et will'n è, a aur?
Julia: 'k Zit mee ne deegroei, douèn'n zou toch weg moet'n.
Gavrie: Aske joengk wotj aje da toch nie!
Julia: Aske gouè joegnk wotj, a je gouè nog aur!
Liesken: Voesj nog iet?
Julia: Ne permenaant zo 'k toch oeëk nog geirn'n emmen. Gieëne misanpli zè!
Gavrie: Moe je gieën mèsjn'n emmen?
Julia: Nieë, douè kan ze bè a zett'n. Ne klasjkop kindje altouèd verven!
Liesken: Allei verooët, we gon d'er on beginn'n. Gavrie, nog een zjatteke kaffee?
Gavrie: Awel ja. Ik zin ie in de boekskes dat al dè filmsteir'n skoeën gekwaffeerd zen. Moe j'et ne kieë zien, Julia?
Julia: Mokt da ge weg zètj mee dè onnoeëzel boekskes!
Liesken: Kom Julia, ik gon ieëst a aur ne kieë goe wasken.
Gavrie: Weer al iet da 'k ik nie moen doen…
Julia: Wil d'je gieëne sjampoo pakken tegen vattjeg aur, want dau krouèg ek iksel en pellekes van.
Liesken: Ie ze, da's gieël goeie sjampoo, dau gaut a aur van blinken gelèk ne spiegel.
Gavrie: Amai, as ze tein mee eeje kop tegen de mouènen gaut kommen…
Liesken: Welke kleer moet er op?
Julia: 't Zelde as paséde kieë. Van da skoeën mokkabrooën. Get'j mè valeiven ne kieë in 't akkazjoe gezétj, mo da was ni skoeën zè.
Gavrie: Da's zjist. Da trok op niks, ik ouè skrik van men ouègen vra. Mo mé da mokkabrouèn, tein was ee aur skoeën zè! Gusta van eelen Staaf eit et oeëk gezeid, en ieë da douè kontent es…
Julia: Da's zjist! Aske van een moeilèk mènsj wilt klappen! Onze Staaf, douène ziet domee zenne peiren zè!
Liesken: Tein gommen da oeëk zoeë doen, we gon d'er onzen touèd on afdoen. Plasseerd a mo in de stoel.

Gavrie: Ik zal ondertisken ie nog e wa in dè gazettekes leez'n, 't es interessant! Miss Belzjn'n eit e vès lief!

Lieske "doet het haar van Julia": wassen, verven, een 'pliksken', onder de haardroger, kammen en 'brochen'. Na twee uur mag Julia uit de zetel.
Liesken: Voilà, Julia, ge kindj weer vé e paur weiken voesj. Ge zètj weer de skoensjte vra van de paroche, nie wau Gavrie? … Nie wau Gavrie? Gavrie!!

Julia: Lotj em gerest, e zitj nog altouèd mee zèn gedachten bè miss Belzjn'n en ee niet lief.
Liesken: sssjt…volgens mouè slopt'n d'er bouè.

Inderdaad, Gavrie was zo verdiept in het verhaal van de miss en haar lief dat er nog enkel gesnurk van achter de gazet kwam…
Julia en Liesken: GAVRIE-IE-IE!
Gavrie: è, oe, au, wau? Est na on mouè?
Julia: Mé aë klasjkop zeker…?

Marc Muylaert

Pamelse toets in de Roets

Het Davidsfonds geeft ook dit jaar de befaamde 'Roetskalender' uit met meer dan 150 pittige weetjes, raadsels en puzzels. Maar vooral vind je er elke week een boeiend verhaal over beroemde en minder beroemde Vlamingen. En wie staat er dit jaar tussen o.a. Gaston Durnez, Aleidis van Bourgondië, Walter Van den Broeck, Martine Tanghe, Hugo Schiltz en Toets Tielemans? Jawel, onze eigen Fons Straetmans! Hij wordt geportretteerd als 'de plezantste Pajot' en de uitgever vermeldt duidelijk zijn bron: "*Tachtig jaar herinneringen"* een publicatie van Erfgoed Rausa!

Zoekertje 2… om te lachen!

Bij Erfgoed Rausa doen ze goed hun best om vooruit te denken. Zo wordt er nu al naarstig gewerkt aan de Erfgoeddag van 26 april 2026. Het thema is (en dít is niet om te lachen!):**'haha humor'**. Onze lezers verwachten van ons weer een verrassende publicatie, maar… wij hopen dat zij ons zelf wat inspiratie geven.
Herinner jij je nog een knettergek verhaal van je oma, van een plezante nonkel of een guitige buur, laat het ons zeker weten!
Erfgoed.rausa@gmail.com of 0473 11 25 00